

II Ogólnopolska Konferencja Naukowa WIAD20: „Architektura informacji istotą projektu” (Toruń, 22 lutego 2020 r.)

Już po raz drugi w Toruniu odbyła się konferencja związana z obchodami Światowego Dnia Architektury Informacji (ang. *World Information Architecture Day* – WIAD) organizowanego przez międzynarodowy Instytut Architektury Informacji (ang. *The Information Architecture Institute*) na całym świecie 22 lutego¹. Tegoroczną edycję przygotowały działające w ramach Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (UMK): Koło Naukowe Doktorantów „Pytanie”, Instytut Badań Informacji i Komunikacji (IBIK UMK) oraz Toruńskie Koło Kognitywistyczne (TKK). Program konferencji dostępny jest na stronie: <http://wiad20.mystrkingly.com/>

Tytuł przewodni tegorocznej edycji brzmiał: „Architektura informacji istotą projektu (The IA Element)”. Podobnie jak w poprzedniej edycji, program konferencji podzielono na dwie części: teoretyczną (wykładową) i warsztatową. W pierwszej z nich znalazło się osiem paneli, do których zgłoszono 33 wystąpienia (nie wszystkie jednak zostały przedstawione). Dla uczestników przygotowano pięć warsztatów: „Z doświadczeń architekta informacji”; „Czy strony internetowe muszą być ładne? Inspiracje przeszłością Sieci i brutalizm w webdizajnie”; „Analiza danych eyetrackingowych w R”; „Projektowanie zorientowane na użytkownika” oraz „Teoria manipulacji i przetwarzania dźwięku a aspekty kognitywne”.

Konferencję rozpoczął film z życzeniami składanymi z okazji Światowego Dnia Architektury Informacji przez osoby z różnych części świata. Następnie uczestników toruńskiego sympozjum powitała Weronika Kortas, prezes Koła Naukowego Doktorantów „Pytanie” – głównego organizatora wydarzenia. Podobny charakter miały również wystąpienia: dr hab. Małgorzaty Fedorowicz-Kruszewskiej, prof. UMK, prodziekan Wydziału Filozofii i Nauk Społecznych UMK oraz prof. dr hab. Ewy Głowackiej, dyrektor IBIK UMK.

Po krótkim wstępie, w ramach pierwszego panelu, wystąpienia wygłosili goście honorowi konferencji: Natalia „Zebzy” Bienas z firmy Mobee Dick (*Czy w organizacjach jest miejsce dla architektów informacji?*), Michał Olszewski z Allegro (*AI jest najważniejsze (dla nas)*) oraz prowadzący własną działalność Wojtek Kutyla (*Architektura informacji w chaosie organizacyjnym. Jak rozwinąć skrzydła w rzeczywistości komercyjnej po studiach?*). Referenci podzielili się z audytorium swoim doświadczeniem i przemyśleniami z pracy nad szeroko pojętą architekturą informacji, dodając sporo elementów życiowej filozofii i coachingu. W. Kutyla wzbogacił swoją prezentację o krótkie ćwiczenia praktyczne realizowane w dwuosobowych zespołach złożonych z uczestników konferencji. W każdym wystąpieniu poruszono motyw szukania pracy w zawodzie architekta informacji.

W trakcie dyskusji po wystąpieniach dominowały kwestie praktyczne. Słuchaczy interesowały problemy współpracy programistów z pracownikami UX (ang. *User Experience*), funkcjonowania w firmach i zdobywania tam doświadczenia. Zwrócono uwagę na potrzebę zapraszania przedstawicieli przedsiębiorstw z szeroko pojętej branży informatycznej na uczelnie i dyskutowano o tym, na co zwrócić uwagę w trakcie nauczania architektury informacji na studiach.

W trakcie każdego wystąpienia kilkoro studentów wykonywało jego zapis graficzny (ang. *graphical recording*). Następnie przekazywano go prelegentom do publicznego komentarza. Była to okazja do weryfikacji recepcji przekazu wykonanej szybko, bezpośrednio i transparentnie.

¹ Sprawozdanie z 1. edycji, por.: Balcerek, M. (2019). I Ogólnopolska Konferencja Naukowa WIAD19: „Projektowanie dla Różnorodności” (Toruń, 23 lutego 2019 r.). *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 113(2), 114–115.

W dalszej części konferencji zaprezentowano „Kącik Kogniwicki”, zorganizowany przez TKK. W jego ramach wysłuchano trzech wystąpień. Albert Łukasik i Gniewomir Kluczyński z sekcji MindStream TKK przedstawili referat pod tytułem: *Twój mózg w kinie – jakie informacje są przetwarzane z trakcie seansu?*. Autorzy podzielili się wynikami swoich badań, polegających na mierzeniu fal mózgowych za pomocą EEG (elektroencefalografii) i ruchów gałek ocznych (ang. *eyetracking*) w trakcie oglądania zwiastunów filmów przez 27 uczestników eksperymentu. Wykazali, że istnieje zależność pomiędzy pozytywnym odbiorem zwiastunu a późniejszym sukcesem filmu. W drugim referacie Anna Borowicz z sekcji Neuromed TKK przedstawiła *Anatomie informacji*. W swoim wystąpieniu autorka omówiła układ nerwowy, następnie przeszła do kalozotomii – zabiegu neurochirurgicznego, polegającego na przecięciu spoidła wielkiego mózgu, czyli połączenia prawej i lewej półkuli mózgu, i jego skutków.

Po wysłuchaniu wszystkich trzech wystąpień w „Kąciku Kogniwickim” odbyła się dyskusja. W jej trakcie poruszono kwestię wykorzystania badań zaprezentowanych przez pierwszych prelegentów w produkcji filmowej. Porównano także zabieg kalozotomii do lobotomii, innego zabiegu neurochirurgicznego, polegającego na przecięciu połączeń kory przedczołowej z innymi strukturami mózgowia.

Po pierwszych trzech panelach, mających charakter praktyczny i wstępny, odbyły się tematyczne sesje naukowe pn.: „Aplikacje i użytkownicy”; „Wizualizacja i analiza informacji I”; „Wizualizacja i analiza informacji II” oraz „Projektowanie” i „Architektura informacji”. Sesje zorganizowane były równolegle, co wykluczało wysłuchanie wszystkich referatów i swobodną zmianę posiedzeń. Dlatego w niniejszym sprawozdaniu omówiono wystąpienia tylko z dwóch najdłuższych sesji: „Aplikacje i użytkownicy” oraz „Projektowanie”.

Pierwszą z nich moderował dr Stanisław Skórka z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (BGUP). W jej trakcie ogłoszono sześć referatów. Dr Radosław Bomba z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zaprezentował wystąpienie pt.: *Design jako taktyka oporu wobec algorytmów kontroli*. Autor przedstawił sposoby walki z systemami kontroli obywateli, wykorzystującymi rozpoznawanie twarzy, najbardziej kojarzącym się systemem kredytu społecznego w Chinach (ang. *The Social Credit System*). Wśród nich znalazły się: maski, biżuteria, kamuflaż, chusty czy szale, które wprowadzają w błąd wykorzystywane algorytmy. O negatywnych konsekwencjach rozwoju technologii mówił także dr Tomasz Komendziński z UMK w referacie zatytułowanym: *Platformy i awatary, czyli komunikacyjne konsekwencje platformatyzacji i znikającego podmiotu*. Zwrócił on uwagę, że użytkownicy są więziami platform, a własny wizerunek, będący inicjującym elementem życia społecznego, zamieniają na awatary.

W trzecim wystąpieniu dr Tomasz Niedziółka, reprezentujący stronę testyux.pl przedstawił referat pt.: *Tworzenie architektury informacji w drodze badań z użytkownikami. Studium przypadku*. Autor omówił prace nad powstaniem internetowego sklepu dla stomatologów. W ich trakcie zaproszono do współpracy dentystów, którzy zaproponowali najlepsze, najbardziej intuicyjne dla nich rozwiązania. Inne, krytyczne spojrzenie na rzadkie aspekty wykorzystania UX zaprezentował dr Piotr Rudera z UMK w referacie zatytułowanym: *Wyborcze last minute. Testy preferencji wyborczych w kontekście teorii systemów eksperckich i makdonaldyzacji*. Prelegent przedstawił platformy mierzące preferencje wyborcze, takie jak: Barometr Wyborczy czy Latarnik Wyborczy. W swoim wystąpieniu autor zwrócił uwagę na potencjalne wypaczenie wyniku poprzez stosowanie architektury informacji w narzędziach służących do tworzenia sondaży przedwyborczych.

W piątym referacie Paulina Kosobucka z UMK zaprezentowała referat pt.: *Architektura informacji a synestezja – rozważania teoretyczne i przykłady zastosowania w praktyce*. Synestezja jest możliwością postrzegania zjawisk za pomocą więcej niż jednego zmysłu, np. widzenia dźwięku lub czucia kolorów. Autorka wskazała na potencjał w wykorzystaniu tych powiązań w tworzeniu aplikacji i stron internetowych. O dużych możliwościach, a w zasadzie już o konieczności zastosowania architektury informacji w rozwiązaniach komercyjnych, opowiedziała Karolina Kleisa z UMK w wystąpieniu zatytułowanym: *O tym jak user experience opanowało biznes*. Prelegentka omówiła korzyści płynące dla

firm z korzystania z usług specjalistów UX. Następnie przeszła do analizy rzeczywistości, na którą spojrziała przez pryzmat ofert pracy dla specjalistów UX w Warszawie na podstawie strony pracuj.pl, gdzie pojawia się coraz więcej ogłoszeń dla pracowników o takim profilu.

Po wygłoszeniu wszystkich referatów odbyła się kolejna dyskusja. Rozważano podczas niej metodykę opracowywania danych. Zwrócono uwagę na potrzebę korzystania z usług tzw. sędziów kompetentnych, czyli niezależnych ekspertów z danej dziedziny. Zastanawiano się także nad wyższością badań jakościowych nad ilościowymi.

W sesji naukowej pod tytułem: „Projektowanie”, moderowanej przez dr. Radosława Bombę z UMCS, wygłoszono pięć referatów. Dr Magdalena Cyrklaff-Gorczyca i dr Paweł Marzec z UMK zapoznali słuchaczy z wynikami raportu wstępnego dotyczącego projektowania Portalu Informacyjnego UMK. Autorzy przedstawili metodykę badań nad wstępnym projektem portalu, która wykorzystuje coraz częściej wykorzystywany *eyetracking*.

Dr Stanisław Skórka z BGUP w referacie pt.: *Branżowa architektura informacji: propozycja modelu projektowania i oceny produktów informacyjnych* omówił specyfikę różnych języków branżowych (wojskowego, kolejowego, sportowego, żeglarskiego czy lotniskowego), znanych specjalistom lub osobom interesującym się daną tematyką. Zdaniem prelegenta specjaliści ci powinni być uwzględniani w procesie projektowania i oceny produktów informacyjnych. Z kolei nową formę tworzenia wizji zaprezentowała dr Ilona Nowosad z Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu w wystąpieniu pt.: *Aspekty fizycznej manifestacji cyfrowej informacji*. Zapoznala ona słuchaczy z namacalnym interfejsem użytkownika (ang. *TUI – Tangible User Interface*), bardziej intuicyjnym w obsłudze niż za pomocą myszki w komputerach lub palców w ekranach dotykowych.

W coraz bardziej skomplikowanych projektach światowym markom trudno zachować spójność. Odpowiedzią na to wyzwanie, zdaniem Filipa Iwańskiego, CEO firmy Imagine, ma być „Design System”, który zaprezentował w swoim referacie pt.: *Od Atomu do Architektury Informacji. Skalowalność Designu*. „Design System” zakłada tworzenie na początku małych elementów (atomów), a następnie na budowaniu z nich większych konstrukcji, składających się na cały projekt.

W ostatnim wystąpieniu Julia Pińczykowska z UMK zaprezentowała negatywną stronę wielu aplikacji i stron internetowych w referacie pt. *Dark Patterns – jak dajemy się złapać. Ciemne wzorce projektowania*. Prelegentka przedstawiła i omówiła różne elementy (wyskakujące reklamy czy powtarzające się propozycje oceny zakupionych produktów), które irytują odbiorców, a mimo to twórcy z premedytacją wciąż je implementują.

Podczas dyskusji po sesji skupiono się głównie na ostatnim referacie. Zwrócono uwagę na możliwość rezygnacji użytkowników z usług firm zbyt często korzystających z takich praktyk na rzecz konkurencji, która postawi na mniej drażniące rozwiązania. Zastanawiano się również na tym, czy „dark patterns” nie są zapowiedzią zmiany profilu biznesowego. Podano przy tym przykład platformy Youtube, mobilizującej odbiorców reklamami do zakupu płatnego pakietu ich pozbawionego.

Podsumowując, należy stwierdzić, że inicjatywa organizowania spotkania specjalistów z zakresu architektury informacji: teoretyków i praktyków, jest warta pochwały. Toruńska konferencja jest świetną okazją do zapoznania się trendami panującymi w tej dynamicznie rozwijającej się dyscyplinie. Można jednak dostrzec pewne minusy organizacyjne. Należą do nich wystąpienia gości honorowych, które tematycznie pokrywały się ze sobą i zajęły prawie trzy godziny, co jest winą organizatorów, a nie prelegentów. Jak na większości konferencji, wystąpienia nie były na równym poziomie i zdarzały się referaty słabsze. Warto, aby organizatorzy w przyszłości ograniczali ich liczbę, np. wymagając wcześniej od prelegentów przesłania rozbudowanych streszczeń i bibliografii oraz poddając je ewaluacji.

Mariusz Balcerek

ORCID 0000-0002-1007-8042

Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu

Nadesłano: 14 maja 2020.